

COMÈDIA DE SANTA TECLA (Obra hagiogràfica del segle XVIII)

PER

JÚLIA BUTINYÀ, ENRIC PRAT i PEP VILA

La comèdia de santa Tecla s'ha conservat a l'arxiu de can Butinyà de Banyoles, probablement des de començaments de segle.¹ Actualment, una primera part (que denominarem fragment *a*), de vint-i-quatre pàgines, es conserva amb el seu ex-libris al Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles; la resta fins a la pàgina 80 (fragment *b*) continua essent en aquell arxiu familiar, juntament amb altres obres de teatre que esperem poder donar a conèixer. La part que n'editem pot suposar aproximadament unes tres quartes parts o més de l'extensió original, ja que els turments estan molt a les acaballes.

Com que la peça ha seguit el màrtiri que relaten els goigs,² que inclou les tortures del foc i dels lleons, es pot pensar que s'esdevindria seguidament el suplici amb altres feres, d'acord amb la tradició. A la *Llegenda àuria* santa Tecla és llançada a les feres en diverses ocasions però més tard, a Antioquia i a Selèucia, on ha anat acompanyant Sant Pau, no a Icònia.³ A les *Actes dels màrtirs*, de més antiguitat, només constava el suplici de les feres.⁴

¹ Martíria Butinyà i Oller –nebot de l'escriptor F. Xavier Butinyà–, relacionat amb erudits que sojornaren a la vila o bé hi vivien, com el P. Fidel Fita i Pere Alsius, respectivament, i tocat de l'afany col·leccionista finisecular, aplegà importants col·leccions, principalment de monedes. També rescatà manuscrits, paper segellat, etc., que comprava als molins paperers de la comarca.

² Segons els *Goigs de la gloriosa verge y protomàrtir santa Tecla, patrona de la santa Iglésia metropolitana de Tarragona, primada de las Españas*, Barcelona 1695, estampa de Joseph Llopis (vegeu J. B. BATLLE, *Los goigs a Catalunya*, Impremta Altés. Barcelona 1924).

³ Vegeu, per exemple, Santiago DE LA VORÁGINE, *La leyenda dorada*, "Alianza Forma" (Madrid 1982), ps. 908-909. Allí el marit de Tecla s'anomena Zamiro (en d'altres edicions Tamiro), mentre que a la nostra peça alternen les formes Timiro i Timero.

⁴ Segons el relat d'Eusebi de Cesarea. Vegeu D. RUIZ BUENO, *Actas de los mártires*, "Biblioteca de Autores Cristianos" 75 (Madrid 1951), ps. 906 i ss.

D'entre els personatges citats al començament, n'hi ha tres que no arriben a aparèixer: Gràcia, Trifeno i el Cònsol. No fóra estrany que hi hagués cap al final alguna al·lusió al trasllat del braç de la santa d'Armènia a Tarragona, que va tenir lloc al segle XIV,⁵ perquè en casos semblants l'obra dramàtica feia alguna al·lusió a l'esdeveniment. Aquesta referència podria donar sentit a obres que altrament no tenen més interès, com una *Relació verdadera de la translació*, del 1746, amb peu d'impremta de Tarragona,⁶ o d'altres, escrites amb ocasió del trasllat del braç a una nova capella, que tingué lloc el 1775.⁷

Com que sobre aquesta santa no es coneixia cap altra peça dramàtica i és sabut que és la santa patrona de Tarragona,⁸ on s'aconseguí que el Concili de 1699 declarés festa de precepte la seva diada, encara que l'obra hagi estat localitzada a Banyoles hom es pregunta fins a quin punt podem dir que hi és una santa forastera i per tant pensar que l'obra hagi estat importada des de Tarragona. Segons Villanueva, fins al 1573 es feren representacions a Tarragona el dia de la seva festa: "cesó aquí la función que llamaban *Entremesos* el día de santa Tecla, y que consta se representaban en el siglo XV".⁹ D'aquesta mateixa època, figura la de santa Tecla entre "les representacions de què an càrrech los frares de la Mercè" en la processó del Corpus de Barcelona, segons recull Milà i Fontanals a *Orígenes del teatro catalán*.¹⁰ Bona prova dels entremesos, al·legories, etc. que es feien a Tarragona, sobretot per santa Tecla i des de finals del segle XIV, s'obté dels comptes i pagaments relatius a les festes, com recull E. Morera i Llauredó a la *Historia del arzobispado de Tarragona*.¹¹ També cal tenir present la importància del paper que hi té sant Pau, un sant que és a l'origen de la vinculació de santa Tecla amb Tarragona.

⁵ Segons la documentació que aporta J. SÁNCHEZ REAL a *El brazo de santa Tecla* (Tarragona 1951), va ser el 1324.

⁶ Citada per J. RUBIÓ a *Història de la literatura catalana*, vol. III, Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Barcelona 1986), p. 87 –abans a *Historia General de las Literaturas Hispánicas*, vol. V, Editorial Vergara (Barcelona 1969), p. 237.

⁷ Vegeu-ne una selecció a A. COMAS, *Història de la Literatura Catalana*, vol. IV, Editorial Ariel (Esplugues de Llobregat, 1964), ps. 592-593.

⁸ El seu culte sembla anterior a la Reconquesta, possiblement introduït pels clergues grecs que vingueren a Espanya als segles V-VI (vegeu A. TOMÁS ÁVILA, *El culto y la liturgia en la catedral de Tarragona (1300-1700)*, Instituto de Estudios Tarraconenses, Tarragona 1963, p. 171).

⁹ Jaime VILLANUEVA, *Viage literario a las iglesias de España*, t. XIX, Real Academia de la Historia (Madrid 1851), p. 96.

¹⁰ M. MILÀ y FONTANALS, *Obras completas*, t. VI, Barcelona 1895, p. 377.

¹¹ E. MORERA, *Historia del arzobispado de Tarragona*, "Tarragona Cristiana", vol. II (Tarragona 1899), ps. 919-925, on en dóna diferents mostres del segle XV (n'hi ha edició facsímil: Diputació de Tarragona, 1981).

Es fa evident que un dels punts més interessants rau en la possible ascendència medieval del text. Ara bé, Donovan advertí que com que no consta que els entremesos que es feien al segle XIX es cantessin a matines com els de l'Edat Mitjana, és molt dubtós que aquests hi tinguessin relació.¹² De tota manera, sabem que això pot fluctuar, com ho demostra que el 1597 s'acordés de celebrar la processó del Corpus a la tarda, la qual cosa segurament afectaria en igual sentit la representació de santa Tecla, perquè, com que assolí tant de relleu, ocasionava que els oficis del matí es fessin amb presses.¹³

Pot ser també que ens aportí un possible testimoni d'una pervivència de l'antiga obra un cerimonial del segle XVII, que no tan sols fa referència a les matines sinó que diu que el dia que es fa la processó amb el braç de la santa "deu tocar la esquila del dia en doble graves he bels tochs, e açò per tant que los senyors ciutadans agen temps a fer lur solemnitat ab ses banderes e altres coses segons els an bé acostumat de fer cascun any",¹⁴ i en què *altres coses* potser fóra un eufemisme, tenint en compte els reiterats problemes causats per les representacions. Però tot i així no és gens segur perquè aquest costum del cerimonial va desaparèixer ja al segle XIX.

Per tant, i a tot estirar, com diu Romeu i Figueras d'un cas en certa manera semblant, el nostre manuscrit del XVIII només ens podria oferir una "idea" del que era el misteri medieval.¹⁵

Un bon testimoni sobre la fama dels turments que la santa va patir, provinent en aquest cas del món literari medieval, ens l'ofereix el *Tirant lo Blanc*, perquè els seus cruels turments són els de l'únic sant que s'hi esmenten, tret dels bíblics, en un punt culminant de la novel·la, en l'oració que fa la princesa Carmesina abans de morir:

"Deliura, Senyor, la mia ànima. Axí com delliurist Noé del diluvi de les aygües, axí deliura, Senyor, la mia ànima. Axí com delliurist Elies e Enoch de la mort comuna del món (...) e senta Tecla dels cruels turments".¹⁶

¹² Vegeu Richard B. DONOVAN, *Liturgical Drama in Medieval Spain* (Toronto, 1958), p. 160, n. 13.

¹³ Vegeu TOMÁS ÁVILA, *Id.*, p. 181.

¹⁴ *Ibid.*, p. 214 (la cursiva és nostra; vegeu a més, entre d'altres pàgines, la 179).

¹⁵ Respecte a una tragèdia que al segle XIX es representava encara al Rosselló i al *Misteri de sant Esteve*, vegeu l'obra de Josep ROMEU I FIGUERAS, *Teatre hagiogràfic*, vol. I, Ed. Barcino, (Barcelona 1957), p. 17, n. 10. Aquest especialista escriu a Júlia Butinyà, a propòsit d'una primera versió parcial d'aquest estudi, que es va publicar a "Universitats Tarraconensis", 13 (1990-1991), (ps. 29-51): "no crec que puguem establir, més enllà del tema, una relació entre la peça que vostè publica i la del segle XV al·ludida per Villanueva. La llengua, l'estil i la concepció dramàtica de la primera cauen molt lluny de l'Edat Mitjana".

¹⁶ Vegeu la p. 911 del II volum de l'edició d'Albert HAUF, Generalitat Valenciana (València, 1990).

EL TEATRE HAGIOGRÀFIC

La *Comèdia de santa Tecla*, conservada en un manuscrit de finals del segle XVIII, és una obra de teatre hagiogràfic, gènere que té encara una gran vigència en tot el domini lingüístic català entre els segles XVI i XIX, com les que recull Josep Romeu en els seus volums de *Teatre hagiogràfic* (1957), del segle XVI però amb trets medievals molt evidents. Del segle XVII, destaca la *Comèdia de santa Bàrbara*, de Francesc Vicent Garcia, i entre les del XVIII, a part de les que esmenta Antoni Comas en el seu volum de la *Història de la literatura catalana*, destaquem els 31 manuscrits (amb 23 obres diferents) conservats a Mallorca d'entre 1702 i 1764 i les nombroses obres rosselloneses dels segles XVIII i XIX, fet que prova que les comèdies sobre vides de sants, que deixen entreveure la influència de les comèdies de sants castellanés tant per la llengua com per l'estrofisme, són la principal manifestació de l'escena catalana d'aquesta època, molt mancada de teatre profà.

En general podríem dir que aquestes obres contenen cada vegada més elements seculars i que els aspectes religiosos estan limitats a determinats moments i personatges, a part del sentit del conjunt. El graciós hi té el paper fonamental a l'hora de fer que el missatge teològic no resulti excessivament eixut a un públic àvid d'entreteniment.

L'obra dramàtica segueix bé els tòpics del gènere, alguns dels quals ja hem tingut ocasió de veure: el desideràtum de vida retirada, la senzillesa doctrinal o la noblesa de llinatge de l'heroïna. Igualment, acusa el reflex castellà en la divisió en Jornades i en la presència del personatge del graciós, que ací es diu Clarín.

Tot i que no hem pogut establir-hi cap enllaç, cal referir-se també als balls parlats que es feien a la Catalunya Nova per la diada de la santa. Algunes d'aquestes formes primitives ens han conservat per via oral fins a època molt recent motius hagiogràfics fins i tot anteriors als misteris. I, segons els professors J. Bertran i J.M. Martorell, es pot establir "una línia evolutiva important entre una sèrie d'espectacles medievals del Corpus i Santa Tecla" i els balls parlats de tipus hagiogràfic, originàriament urbans.¹⁷

ARGUMENT I PERSONATGES

L'obra, tal com la coneixem, està dividida en dues jornades: la primera presenta els dubtes de Tecla entre seguir els seus propis impulsos o sotmetre's a l'obediència filial i arriba fins que decideix fer-se batejar per

¹⁷ Segons la ponència presentada al IX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Alacant 1991), p. 38 del volum *pre-print*.

sant Pau; la segona presenta la denúncia que la Mare i Timiro fan contra Tecla, les vistes davant del jutge i els turments, que ella accepta joiosa i confiada.

La comèdia recull només el primer dels episodis de la vida de santa Tecla narrats a la *Llegenda Àuria*, modificant el material del qual parteix per donar-li més força i intensitat dramàtica. Aquí, Tecla, en comptes de ser la dona de Timiro n'és només la promesa (en diferents llocs s'utilitzen els mots *espòs* i *esposa*, però és només pel fet que hi ha hagut un compromís formal de matrimoni). El prometatge ha estat iniciativa únicament de la mare, pensant en el benestar material –mentre que Tecla se sentia inclinada a conservar la virginitat i a viure en una certa senzillesa–, però se sent pressionada pel deure de l'obediència filial. Timiro, molt enamorat de Tecla, té com a conseller i contrapunt un dels seus criats, el típic personatge del criat materialista (amb tendència a la golafreteria i a l'escatologia) i foteta, que amb els seus comentaris introdueix moments de distensió dins l'obra. Ell ens fa saber que Timiro és lleig però adinerat i que encara que hagi pogut enlluernar la mare difícilment ho aconseguirà amb Tecla. Enmig de l'obra es produeix l'esdeveniment de l'arribada de sant Pau a la ciutat d'Icònia i molts dels personatges van a sentir el seu sermó. Escoltem l'exposició que fa Pau dels trets essencials de la doctrina cristiana: la Trinitat, el pecat original, l'encarnació de Jesucrist, la institució de l'Eucaristia, la misericòrdia de Déu envers els pecadors peneditis (versos 453 i ss.). Tecla se'n sent immediatament commoguda i és batejada per sant Pau. A partir d'ara haurà trobat el motiu i la força que li faltaven per oposar-se als designis de la seva mare, que, per despit, proposa a Timiro de denunciar conjuntament la seva filla davant de les autoritats. Tant Timiro com el jutge es pensen que Tecla cedirà si li fan prou pressió i no preveuen que ella està disposada a tot i fins desitjosa de patir martiri:

Sia en glòria de Déu,
 que espero serà ma guia
 per a lograr los torments
 que mon apetit desitja. (vs. 1039-1042)

Enmig de les flames, Tecla és confortada per l'aparició d'un àngel i un núvol miraculós apaga el foc. El president, però, no cedeix, i quan acaba la part del text que coneixem es proposa llançar-la entre lleons i tigres i Tecla es disposa a afrontar-los.

S'insisteix en el fet de la bellesa de la santa i fins i tot el graciós, que abans feia burla del seu amo i manifestava la seva indiferència per l'amor

("Més m'estimo una gallina / que quantes dones hi ha", vs. 245-246), en tractar-la se n'enamora:

¿Y a mi què me ha aprofitat
de fer-li tant gran sermó?
Lo cor que me ha nefrat
ab sageta de amor. (vs. 1241-1244)

ESCENOGRAFIA I ACOTACIONS TEATRALS

Quant a l'aspecte escenogràfic, destacarem per la seva estilització l'escena en què els botxins comencen a despullar la santa, fins que ix un àngel amb un vestit blanc per cobrir-la. Desconeixem si aquesta obra va ser mai representada, però al llarg del text hi trobem rúbriques i acotacions que demostren que l'autor pensava en com havia de ser la representació. Se'ns diu de quina banda de l'escenari (dreta o esquerra) han de sortir els personatges. S'hi esmenten objectes amb una funció dramàtica ("la mare s'hi acosta ab un punyal"), especialment a la part final, en el moment del martiri ("Hixen dos àngels, lo un ab una paloma y lo altre ab un vestit blanch en las mans"; el foc amb què la volen cremar: "Acabat lo vers, faran que lo foch sia mort").

MÈTRICA I LLENGUA

La rima i la mètrica, molt defectuoses i corrompudes, presenten sovint l'estructura de les noves rimades, que Romeu detecta generalment en obres arcaiques. La rima no té una estructura definida, sovint es resol en una assonància o és simplement inexistent.

Alguns dels noms propis dels personatges experimenten lleugeres variacions al llarg de l'obra: *Timiro* esdevé *Timero* (fins i tot es fa rimar *Timero* i *miro* —vs. 1313 i 1314); s'oscil·la entre les grafies *Baltesar*, *Balthesar* i *Baltezar*, i entre *Bernarda* i *Barnarda*.

La influència d'un cert conceptisme apareix especialment en el joc que es fa amb el significat català dels noms de santa Tecla:

Ella Tecla se anomena,
ja té alegre lo nom,
y millor té lo renom
quí sàpia las suas prendas (vs. 627-630),

i de sant Pau:

Lo nom que té ja declara
ser molt quiet i bisarro (vs. 369-370);

Se diu Pau, i lo nom declara
ser de humilitat exemple:
acompanya la unió,
y la pau mata la guerra
en qualsevol ocasió.
Puix que Pau és lo tresor
y per molts mals medicina,
anem tots donchs aquesta nit
per escoltar sa doctrina (vs. 373-381).

Un altre exemple de conceptisme, i relacionable amb la mística del Segle d'Or castellà, és el que trobem en el parlament de santa Tecla en el qual el foc on l'han posada els seus botxins esdevé el del seu amor per Déu i on juga, també metafòricament, amb tot de conceptes afins (flama, inflamar, abraçar-se, purificar-se en el gresol):

Estich posada en la llama
de aquest foch de amor.
Feu-ma gràcia, Senyor,
que traspàsia mas entrenyas
y quédia inflamada del foch
del divino amor,
quedant abressat mon cor
y la ànima crisolada. (vs. 1594-1601)

Abunden els castellanismes, com en tota obra catalana de l'època: *ablantar, acertats, aficionat, agasajo, aguardar, alabar, alcançar, alientar, aliento, alivio, amigo, antes, apretat, arrepentits, arrimo, assentats*, ('asseguts', que també apareix), *ausentar-se, avariguar, bisarro, bolsota, carinyos, carinyosa, consuelo, contento* (subst.), *cosinera, crisolar, crisolada, desahogar-me, desassosego, desdoro, deslustrada, desnuda, desnudès* ('nuesa'), *despido, desprecias, divino, embelecaria* [d'embe-leco'], *embusteros, en fin, envidia, esto, estrado, fiera, gallardó, garganta, graniso, hermosa* (i *ermosa*), *librar-se, libre, llama, llantos, llenesa* ['llaneza'], *locura, lograr, luciment, luego* ('immediatament després'), *mago, momento, mono* ('simi'), *mueca, olvidar, orrendos, palàcios, paloma, pasmar, pisat, és precís* ('cal'), *prendas, puesto, rato, rebaldia, resebeix* ('rep'), *sabiduria, serca* ('a prop'), *siegas, sillas, soberano* (però també *soberà*), *sombras, sosiego, tercadat, viva* ('visca!').

Hi ha també formes que, tot i tenir avui dia l'aparença de castellanismes, podríem dir que molt probablement són adaptacions de cultismes diferents de les actuals, com ara *Christo, claustro, divino, modo orrendo* o *paraninfo*.

Altres usos que voldríem destacar són els següents:

- Usa sempre la forma *verdader* enlloc de cap dels seus sinònims.
- Escriu (i per tant suposem que pronuncia) *tentar* i no *temptar*.
- Hi trobem la rima entre *interès* i *diners*, que fa suposar que el primer mot cal pronunciar-lo amb *e* tancada, forma més estesa dins el català oriental del que el *DCVB* i el *DECLC* recullen (vegeu la nota al vers 614).
- Els mots *escarment* i *escarmentar* apareixen en formes que presenten epèntesi: *escarament* i *escaramentar*. També el mot no documentat *tarvell* / *taravell* ('botxí' –vegeu la nota al vers 1267 a l'edició del text).
- Hi apareixen les pronunciacions *esbuyat* i *poys*, característiques d'una part del català central.
- Usa la forma *teniu pietat* (per 'tingueu pietat', v. 1117).
- *Estau* per 'estigueu': "Vós, estau aparellat / per a portar la nova a Timero" (vs. 1312-1313).
- La conjunció *ni* hi té en un cas el valor de *i* (v. 1551).
- És molt freqüent, però no sistemàtic, l'ús de la preposició *a* davant dels complements directes.
- «Amigo, al [el] pesar és gran / y no sé *algun* remey» (vs. 659-660).
- «Pensant *ab* l'eternitat" (v. 580); "aveu de creurer / *ab* Aquel[1] que à mort per vós" (vs. 831-832); "convertir [...] *ab* cendras" (v. 1383); "revoltar-se *ab* [contra] la justícia" (v. 1517).
- Hi ha algun cas aïllat d'ús de la preposició composta *per a*: "Jo pendré lo seu consell / per a curar mon dolor" (vs. 439-440); "Vós estau aparellat / per a portar la nova a Timero" (vs. 1312-1313).
- A les acotacions el verb és en singular independentment del nombre de subjectes a què faci referència: "Hix Tecla y Rosaura" (acotació entre els versos 360 i 361); "Se assentarà Anarienseno y los dos fills" (acotació entre els versos 452 i 453), etc.
- Un cas de passiva pronominal sense concordança: "*Les més dilatadas penas* / que discórria ma malícia / *se usarà* contra tu / per donar-te cruel martiri" (vs. 1396-1399).

LA NOSTRA EDICIÓ

Transcrivim la *Comèdia de santa Tecla* a partir dels dos fragments conservats del mateix manuscrit: a) el dipositat a l'Arxiu del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, format per un quadern de 24 pàgines, escrites a una sola columna i amb lletra generalment clara, i b) el que es troba en propietat de la família Butinyà de Banyoles, que consta de 80

pàgines. Se n'ha perdut un tercer fragment, presumiblement de poca extensió. Hem numerat correlativament els versos dels dos fragments conservats. Les mides del fulls del manuscrit són 113 x 160 mm.

En la nostra edició hem regularitzat l'accentuació, la puntuació i l'ús de les majúscules. Desfem les aglutinacions, assenyalant amb un punt volat les elisions que la normativa actual no representa gràficament. Indiquem entre claudàtors les lletres o mots que hi hem afegit; d'altres tipus de modificacions en el text del manuscrit els assenyalem en nota a peu de pàgina.

Comèdia de santa Tecla y personas que pàrlan en ella

La Mare de santa Tecla
Santa Tecla
Timiro, son promès
Clarín, graciós
Anarienseno y dos fills
Gràcia y Melcior
Trifena y quatre àngels
Rosaura y Bernarda, vella
Sant Pau, apòstol
Baltesar
President
Governador y sos criats
Quatre soldats
y Cònsul
(Al tot són 27 personas)

(Hix mare y santa Tecla.)

MARE

Filla mia molt amada,
vull donar-te una alegria
—com feràs¹ tu al recibir-la?
Has de saber que ha molts dias   (*pàg. 2*)
que mon inten[t] treballava   5
y ab esperansa aguardava
tenir lograda la ditxa
que mon desitg ha lograda.
Has de saber, filla amada,
que te he alcansat per espòs   10
lo més noble y poderós
de Icònia y sa comarca.
Timiro és anomenat,
de llinatge molt antich
sos pares éran florits   15
y lo fill agreciat.
De tu, te he jo condonat,

¹ *feràs*: hem corregit el mot que clarament apareix en el manuscrit, *feres*, d'acord amb el sentit que pensem que pot tenir aquest vers.

ab lo pacte de capítols,
heredera de mos títols,
de mos béns y heretats. 20

Y quant seran ajustats
los nostres béns ab Timiro,
no hi aurà comtesa en Flandes
ni marquesa en Alemanya
que millor que tu los tinga. (pàg. 3) 25

Y puix que la sort nos brinda,
vull dar-te l'anorabona,²
jo, com a mare y senyora;
tu, correspon com a filla.

TECLA

Tinch la petició ohïda, 30
mare, de lo preposat,
y no me dóna gens de alegria
lo que vós aveu tractat,
que la mia voluntat
no era pèndrer espòs. 35

Sols era mon determini
víurer sent reduïda
en companyia de vós.
Vós tenui per gran honor
de aver lograt a Timiro 40
per ser rich y poderós,
però a voltas las dolors
van atràs las alegrías.

Cosa és que los savis ho diuhen
ab proverbis acertats 45
y ab mon poch discurs de vida (pàg. 4)

jo ho tinch exprimentat:
lo rich sempre està faltat
de humilitat y carinyo,
de supèrbia va enramat 50
sens mirar qui lo ha criat,
vensut per la fantasia.
¿No podríem, mare mia,

² *L'anorabona*: la grafia que apareix en el manuscrit, tant aquí com en el versos 74 i 216, és *la nora bona*.

nosaltres honestament
 víurer molt honradament 55
 sens los béns de Timiro?
 És cert que més nos valdria
 governar un petit lloch
 que no una gran província
 que altres hi t́ngan vot. 60
 No és menester abraçar tot
 lo que lo apetit desitja,
 que lo que agrada a la vista
 moltes voltas danya al cos.
 No que vulla fugir jo 65
 de la vostra voluntat,
 que acceptaré de bon grat
 tot lo que vós ajau tractat.
 Sols vos declaro mon cor, (pàg. 5)
 que, quant per voluntat mia, 70
 no'm dóna gens de alegria
 ni és tal ma vocació.
 Y per la satisfacció
 de tornar-vos l'anorabona,
 per vostra alegria sola 75
 la tindrem bona los dos.

MARE

Tot lo que tinch tractat jo,
 vull que sia permanent,
 mirant que és convenient
 atenent a la rahó. 80
 Si avia algun baró
 que lo elegissen per rey,
 ¿no estaria molt content
 de exeptar³ tal gallardó?
 Lo mateix passa en assò, 85
 que tu estàs encaminada
 y estàs en ocasió
 que tens guanyat lo gallardó
 de ésser senyora exaltada.

³ *exeptar*: enteneu 'acceptar'.

Y, aixís, queda descansada, 90
 que jo me'n vaitg, recullida,
 a contemplar la alegria (pàg. 6)
 que mon desitg ha lograda.
 (Se'n va.)

TECLA
 És beguda molt amarga
 lo pèndrer marit forçat, 95
 però qui està obligat
 és menester subjectar-se
 y mirar qui lo ha criat.
 (Se'n va.)

(Hix lo Graciós y Timiro.)

TIM[IRO]
 Estich casi elevat
 y no sé com descansar-me 100
 y ab tu vull desahogar-me
 per ser mon fidel criat;
 puix te tinch exprimentat
 que quant passo algun conflicte
 sempre que al⁴ secret⁵ vull dir-te 105
 me has deixat aconsolat.

CLARÍN, graciós
 Nostre amo, si teniu mal de cap,
 no vos convenen manxiulas.⁶
 Purgats y algunas sangrias,
 luego sereu curat, (pàg. 7) 110
 que sempre lo mal de cap
 hix del[s] fums del ventrell
 y no hi ha millor remey,

⁴ *al*: la substitució d'*el* per *al* és tan constant en el nostre manuscrit que hem renunciat a assenyalar-la, excepte en algun cas en què el context feia el significat especialment ambigu.

⁵ *secret*: en comptes d'aquest mot havia escrit *consell* i després el va ratllar.

⁶ *manxiulas*: "pegat de cantàrides o d'altra substància irritant que alça butllofes" (DCVB, la primera documentació és en Víctor Català).

que jo ho tinch exprimentat,
 que buydar lo ventre aviat, 115
 que no hi quedía sinó la pell.

TIM [IRO]

O Clarín, amich fidel,
 és de alegria lo combat
 y no sé com te explíquia
 la mia sort y gran ditxa 120
 que ma voluntat ha lograt.

CLAR[ÍN]

Si viviu ab sanitat,
 no gastau ab medicinas:
 qualsevol de las vehinas
 luego vos tindrà curat. 125
 Vull fer judici asertat
 de la vostra malaltia
 y m'í jugaré la vida,
 si me diheu la varitat,
 que al vostre maí endevino (pàg. 8) 130
 sols vos tòquia lo capnàs.⁷

TIM[IRO]

No pàrlas de això, rapàs,⁸
 no te vulles pintar profeta,
 may has tingudas quatre lletras
 y voldràs astralogar,⁹ 135

CLA[RÍN]

Per vida del bacallà

⁷ *capnàs*: aquest mot no consta ni en el *DCVB* ni en el *DECLC*. El sentit és obvi: 'la punta del nas'.

⁸ *rapàs*: "Noi que estava al servei d'un escuder" (*DCVB*).

⁹ *astralogar*: mot que no consta en el *DCVB*, però el sentit del qual es pot suposar com 'endevinar el destí mitjançant l'astrologia' i aquí simplement 'endevinar'. Pel que fa a la forma del mot, podria haver-hi contaminació fonètica amb *astragalomància*, de sentit relativament similar, que consisteix a endevinar basant-se en la interpretació de la posició en què cau l'os astràgal llançat enlaire.

que aveu de provar mon discurs.
 Me voleu tractar de ruch
 y só estat mitg capellà.
 Però se ha exprimentat¹⁰ 140
 la mia sabiduria,
 y és cert que direu tot clar
 que lo meu endevinar¹¹
 té esperit de professia.
 Si no, anem a la mira¹² 145
 y vull lo cas exprimentar.
 (*Li toca lo cap del nas.*)
 Vós no poreu negar
 ser amich de cosas dolças,
 y aixís, vingut de unas bodas (*pàg. 9*)
 de un vostre cosí germà, 150
 allí vos vàreu regalar
 de confituras gustosas.
 Y conegueren¹³ las donas
 que érau tant aficionat:
 vos ne ompliren las alforjas, 155
 la maleta y un sach.
 Y com vos han regalat
 del que a vós vos sap tant bo,
 vos apareix per això
 ser de ventura enramat. 160

TIME[RO]

Sempre de sert he pensat
 que algun disbarat dirias
 y al prendstich que farias
 seria molt assertat.
 Vull dir-te la veritat: 165

¹⁰ *exprimentat*: hem corregit *exprimentar*.

¹¹ *endevinar*: abans d'aquesta paraula hi ha *enteniment*, ratllada.

¹² *anem a la mira*: és a dir, 'anem a mirar-ho, a comprovar-ho', com ho confirma el vers següent. Potser cal entendre que es tracta d'una manera de dir paral·lela, però amb sentit diferent, a la referència a la imaginària ciutat de *Mira* que recull el *DCVB*.

¹³ *conegueren*: hem corregit *coneguereu*, tal com ens sembla que és el que demana el sentit d'aquest passatge. És a dir, 'les dones van conèixer que éreu aficionat a les llepolies', no pas que era aficionat a les dones, com podria semblar en un primer moment.

cosa dolsa és lo passa[r],¹⁴
 més que al sucra ni la bresca¹⁵
 que és amor desordenat.
 Sàpias que ha alcansat (pàg. 10) 170
 ma ventura ditxa y sort
 per a ma vida al conort
 lo descans de mon costat.
 Ja tindrias tu exprimentat,
 per lo aver hoït a dir,
 de Tecla la gran prudència 175
 y la sua gran ciència,¹⁶
 que és cosa que no té fi.
 Às de saber, mon amich,
 que tinch concertat[s] los pactes
 y estan fets tots los contractes 180
 per ésser jo son marit.
 Y està content mon desitg
 de aver lograt jo tal ventura,
 que·s pot dir a la segura
 que està mon esperit 185
 arrebatat en figura.

CLA[RÍN]

És cert que no és locura
 lo alegrar-se de las ditxas:
 sempre y quant jo estreno mitjas
 ja las camas me ballúgan, (pàg. 11) 190
 jo crech que càntan aleluya
 perquè se còbran¹⁷ de nou.
 Lo mateix a vós vos mou
 lo aver lograt tal ventura,
 que la vostra compostura 195
 no merexia a Tecla,
 que qui us mira lo especte

¹⁴ *lo passa[r]*: lectura hipotètica de *lopassa*. Podria tractar-se de *lo pesar*, referit al que causa l'amor.

¹⁵ *bresca*: enteneu 'bresca'.

¹⁶ *ciència*: abans havia repetit la paraula *prudència*, amb què acaba el vers anterior, i l'ha ratllada.

¹⁷ *cobran*: és a dir, 'cobreixen'. Aquest verb és usat en forma no incoativa, com era usual en la llengua antiga.

feu una lletja postura.
 Teniu lo coll de tortuga
 y lo nas anarísat,¹⁸ 200
 y, per ser home de parruca,
 tenui lo cap asbuyat
 ab alguns poys que la pastúran.
 Més valia tal¹⁹ ventura
 que fos estada per mi, 205
 que só un galant fadrí,
 aspurgat com un[a] xulla
 y barbat com un rocí.
 Mes lo que jo tinch de dir:
 la moneda tot ho vens. 210
 Com vós tenui tants de béns (pàg. 12)
 y sou cavaller molt rich,
 assò sols és bon abrich
 per lograr lo que voleu,
 y puix tant conten[t] esteu, 215
 ja vos dono l'anorabona,²⁰
 y, puix ja han tocat las deu,
 jo veuré, la majordona,
 si té lo sopar calent.
 Que qui no és diligent 220
 per governar la ventresca,
 si ha de anar a somatent
 no fa res de la ballesta.
 Y aixís, ab vostra llicència,
 jo donaré providència 225
 per donar pressa al sopar.

TIM[IRO]

Veus,²¹ sepultura de pa,
 sessia²² ton apetit,
 que sempre te sobra delit

¹⁸ *anarísat*: podria ser *eneriçat*, 'eriçat', forma que es troba, per exemple, en Víctor Català (DCVB).

¹⁹ *tal*: aquest mot apareix repetit.

²⁰ *l'anorabona*: com en els versos 27 i 74, la grafia del manuscrit és *la nora bona*.

²¹ *veus*: és aquest el mot que apareix en el manuscrit, encara que *vés* hi convindria més.

²² *sessia*: enteneu 'assacia'.

per bèurer y per menjar. 230
 Jo vull anar a rreposar²³
 en un puesto recullit, (pàg. 13)
 a contemplar la alegria
 que ha alcansat mon apetit.
 (*Se'n va.*)

CLAR[ÍN]

Jo aniré a pèndrer dalit 235
 sols per aqueixa quimera,
 però antes de anar al llit
 vull parlar ab la cuynera,
 que ella és molt falaguera, 240
 encara que sia viuda.
 Sols li fassa alguna mueca,
 ella se esclata de riurer,
 y crech que-s pensa, la ximple,
 que jo ab ella me vull casar.
 Més me estimo una gallina 245
 que quantas donas hi ha.
 (*Se'n va.*)

(*Hix Anarienseno.*)

ANARI[ENSENO]

O noble ciutat de Hicònia!,
 avuy floriran las pradas,
 puix Déu ab abundans ayguas²⁴ 250
 se aparella per a regar-te.
 Has de ser més exaltada
 que al temple de Salamó,
 si exeptas lo gallardó
 que Déu ara te regala.
 Flota oriental arribada, 255
 que és de infinit tresor
 per provehir-nos a tots
 de fèrtils i abundans gràcias.

²³ a rreposar: en el manuscrit *arreposar*.

²⁴ *puix Déu ab abundans ayguas*: aquest vers havia estat escrit primer abans del vers anterior i després el va ratllar.

Que ditxosa és ma casa,
 que guarda tot lo tresor 260
 de Pau, que abundans ayguas
 regarà los nostres cors,
 de la casa de Simó,²⁵
 que espidà²⁶ lo Redemptor
 la nit de la Sena Santa, 265
 a hont donà doctrina santa
 a tot son apostolat,
 y aquella nit se juntaren
 tot lo col·legi sagrat.
 En ma casa és arribat (pàg. 15) 270
 Pau, ab grandíssim desitg
 per ensenyar a totom
 la lley de Jesu-Christ.
 Vaitg avisar mos amichs
 y tota ma parentela, 275
 que vingan aquesta nit,
 quiets y ab molta cautela,
 a selebrar lo convit,
 que Pau declara y ensenya,
 que és la major maravella 280
 ohir la sua doctrina,
 que és verdadera y digna
 de ohir-la ab gran reverència.
 Y los que ab permanència
 quedaran de ell ensenyats, 285
 ab la aygua del sant baptisme
 quedaran nets y rentats
 de la taca que tenien
 de l'original pecat.
 (Se'n va.)

²⁵ *de la casa de Simó*: interpretem que *de la casa* és un segon complement del nom referit a *tresor*: “ma casa, que guarda tot lo tresor de Pau... [i *tot lo tresor*] de la casa de Simó”.

²⁶ *espidà*: ‘hospedà’ (forma que no consta en el DCVB).

(*Hix lo Graciós.*)

GRA[CIÓS] [Clarín]	(pàg. 16)	
Gràcias al patriarca		290
que he encontrada ocasió		
de aconsolar ma ventresca		
ab un bon modo y rahó.		
Lo amo dorm com un crestó ²⁷		
y crech que no ha sopat,		295
mes qui viu anamorat		
ja té prou de las amors.		
Això ho sé molt bé jo,		
perquè quant jo fastejava		
era ple com un taxó ²⁸		300
y a penas may menjava;		
y quant la ventura portava		
que veiha na Marieta,		
li deiha quatre cosetas		
y al cor tot se me alegrava.		305
Ara ell està bisarro		
perquè ha lograda a Tecla		
y a mi me digué un objecte ²⁹		
que sabia clarament		
que no-s volia casar-se, Tecla,		310
ni és tal son pensament.	(pàg. 17)	
Y si prosegueix son intent,		
que ella no-s vulla casar,		
casi se pot dir tot clar		
que al meu amo perdrà lo seny.		315
Però de això no-n parlem,		
ja se veurà la veritat.		
Vaitg-me'n a dormir un rato,		
ara que he ben sopat.		
(<i>Se'n va.</i>)		

²⁷ *crestó*: 'boc castrat'.

²⁸ *taxó*: enteneu 'teixó'.

²⁹ *objecte*: té aquí precisament el sentit de *subjecte*, entès com a 'persona, individu'.

y si estam allí abans
que al puesto sia ocupat,
per estar ben assentats
mirarem lo millor blanch. 350

(A dins respon Tecla.) (pàg. 19)

TECLA

Amiga, despatxa breu
y despatxem aviat³¹,
que ja lo rellotja ha tocat
y són molt serca las deu.

MELCI[OR]

Anem despatxats corrent, 355
que he sentida una veu
que se acòstan las deu
y ja van corrent la gent.

GRAC[IÓS] [Clarín]

Anem, donchs, en nom de Déu,
passa devant, Melcior. 360
(*Va-se'n.*)

(*Hix Tecla y Rosaura.*)

TECLA

Anem, amiga Rosaura.
Com tardavas tant axir?³²

ROSAU[RA]

Era en casa de un vehí,
que de conversa estàvam,
parlant de aqueix profeta, 365
la doctrina que ensenyava.

³¹ *despatxa breu* / y *despatxem aviat*: el mateix verb és usat en dos sentits diferents: 'donar curs a un assumpte' i 'enllestir'.

³² *axir*: enteneu 'a eixir'.

TECLA (pàg. 20)
Segons mon cor assenyala,
ha de ser molt docte y savi.
Lo nom que té ja declara
ser molt quiet y bisarro. 370

ROSAU[RA]
¿Quin és lo seu nom, companya,
que no l'és sabut entèndrer?

TECLA
Se diu Pau, y lo nom declara
ser de humilitat exemple:
acompanya la unió, 375
y la pau mata la guerra
en qualsevol ocasió.
Puix que Pau és lo tresor
y per molts mals medicina,
anem tots, donchs, aquesta nit 380
per escoltar sa doctrina.

ROSAU[RA]
Caminem, Tecla amiga,
que jo may te deixaré,
que antes perdré la vida
que de tu no me apartaré. 385
(*Va-sse'n.*)

(*Hix lo Graciós per una porta y Bernarda, vella, per la altre.*)

GRACI[ÓS] [Clarín] (pàg. 21)
Me só enfadat de jaure
per no poder reposar.
Com ne vaitg sopar de pa
y me va faltar lo vi,
me trobo cansat del ventre 390
y tinch lo cap divertit,
y sento un gran brugit
per tots aquestos carrers,

que van a vèurer un profeta
que ha arribat foraster. 395

BARN[ARDA]

Digau-me, bon germanet,
¿seríau vós al que jo cerco,
un que s'anomena Pau,
que nova doctrina ensenya?

GRAC[IÓS]

Si és nova, vós sou vella, 400
Vós tardareu a venir.
Si doctrina aveu de apèndrer,
aconsellau-vos ab mi,
que só profeta antich
y endevino lo que veitg, 405
y si encontro bon vi
a penas may aygua bech,
y no obstant sempre vas³³ dret
a la saga, que componch,
y fins que se pon lo sol (pàg. 22) 410
sempre sensa llum hi veitg.

BERN[ARDA]

Ara me apar que vos conech.
No sou Clarín de Timero?
Per nom vos diuhen Clarín,
com més la cara vos miro, 415
més me apareix de cert.
(Apar[t].)

GRACI[ÓS] [Clarín]

Qui los ulls li agués trets
antes de acostar-s'i prop,
aguera alcansat lo joch
y aguera fet son fet. 420

³³ vas: 'vaig'.

Padrina, teniu rahó,
que a mi me deyhen Clarín,
però ara altre nom tinch
de més suposició.
Me diuhen senyor Doctor: 425
per lo molt que he estudiat
merexia un bisbat.

Mirau quant petit que só.
Si tenia ocasió,
ja vos donaria algun consell, 430
però ara vas corrent,
que tinch ocupació.³⁴
(*Fa com qui se'n va.*)

BARN[ARDA]
Escòltia, senyor Doctor, (pàg. 23)
¿que me darà algun remey
per a curar la basca del cor 435
y lo dolor de ventrell?

GRACI[ÓS] [Clarín]
Preneu aygua de donzell
y de ruda, ab vi del bo.
(*Se'n va.*)

BARN[ARDA]
Jo pendré lo seu consell
per a curar mon dolor. 440
(*Va-se'n.*)

(*Hix Anarienseno ab dos fills y un criat.*)

ANAR [IENSENO]
Despatxam un esquadrer^{34 bis}
per enséndrer llàntias y ciris
ab sos tamborets y sillas.

³⁴ Ara ve en el manuscrit l'acotació *Va-sse'n*, però ratllada i substituïda per la que transcrivim a continuació en el text.

^{34 bis} *esquadrer*: 'Escuder'? No consta ni en el *DCVB* ni en el *DECLC*.

CRIAT

Ja la gent estan tots dintre
y assentat està tothom, 445
y esperàvan sa persona
per comensar lo sermó.

ANAR [IENSENO]

Obra las portas majors
que serà més espayós,
que la veu que Pau ensenya 450
puga penetrar los cors
de tota la tirania.

(Pàg. 24.)

(*Se descobra un estrado a hont estaran asentats Gràcia y Melcior, Rosaura, Tecla; y Pau estarà al mitg; y se assentarà Anarienseno y los dos fills.*)

S[AN]T PAU

Qu-és *esto*, nobles hicònias?
Nobles hicònias, qu-és *esto*?³⁵
Si vostres potèncias dormen, 455
hora és que se despèrtian,
que en siegas ydolatrias
per entre sombras de morts
vos falta llum per la vida,
que aquesta és la millor sort. 460
Vinch per a donar conort
a vostra desesperació
y convertir-vos a tots
a la lley del Salvador.
Deixau de vostra favor 465
a vostres déus de mentida,
que són de ferro y coure,

³⁵ ¿Cal interpretar que els dos últims versos són del tot en castellà i per tant que l'autor imagina sant Pau començant el seu sermó amb una interpel·lació en castellà, com per donar-li un to més solemne? Aleshores semblaria que cal llegir *nobles hiconios*, però en tots dos casos es tracta clarament d'una *a* en el manuscrit.

metall que no respira.
 Infelís vos anuncio
 la mia santa doctrina 470

[Comença el fragment B]

de un Déu en tres personas (pàg. 25)
 de santedat infinita.

Un sol Déu, que és precís
 ser sola bondad eterna,
 providència sàvia y rica 475
 que per si tot ho governa.

Un sol Déu en tres personas,
 totas reals [i] distintas,
 e igual[s] en naturalesa,
 forsa y sabiduria. 480

Pare, Fill y Esperit Sant
 són las Personas Divinas,
 y lo Fill se encarnà
 en lo claustro de Maria,
 volgué nàxer y morir 485
 per donar a l'home vida.

Que tots la taca teníam
 del pecat original
 y nos la avia causada
 la gran gola de Adam. 490

Després de moltíssims anys (pàg. 26)

que lo món anà crexent
 y las masmorras dels llims
 estàvan plenas de gent,
 Déu lo Pare omnipotent 495
 volgué enviar a son Fill

per rescatar als catius.³⁶
 Donà la vida en la creu
 y fou tant lo amor seu
 que portà a tots los hòmens, 500
 que-s deixà sacramentat
 en espècias saburosas

³⁶ *catius*: forma antiga per *captius*.

per a gustar las personas
de aquell pa celestial,
per pèndrer forsas 505
y vèncer a l'enemich infernal,
y per culpa mortal
tórnan a càurer en pecat.³⁷
Ell ab los brassos estesos
demostra sa pietat 510
y, ab gran humilitat,
demana an al pecador
que plòria en son cor las culpas (pàg. 27)
y li demània perdó.
Si contemplem son amor, 515
¿com no plora nostre cor
en pietat compassiva
per demanar-li perdó?

TECLA

Sésia³⁸, Pau, vostre clamor,
no prossíguia vostre veu, 520
que se abraça³⁹ mon cor
contemplant lo que dieu.
Renuncia⁴⁰ los falsos déus
mon pit ferm, y abomina
sos mals preceptes y lleys, 525
sa eloquència y doctrina.
Sols vos demana⁴¹ al baptisme
ma ànima angustiada,
perquè ab las ayguas sanctas
se mantindrà ab la fe viva. 530
(Se axecaran tots junts y diran:)

³⁷ Els dos últims versos presenten un problema d'interpretació en el context: tal com es llegeixen sembla que hi falta algun vers més; en canvi, si llegíssim *tornar*, aleshores, tant pel sentit com pel còmput sil·làbic (fent elisió entre el final del verb i la preposició), faltaria l'adverbi *no* al començament del vers ("no tornar a caure en pecat").

³⁸ *sésia*: enteneu 'cessi', imperatiu del verb *cesar*.

³⁹ *abraça*: enteneu 'abresa'. També en el vers 545.

⁴⁰ *renuncia*: d'acord amb el sentit que creiem que ha de tenir, hem corregit *renuncio*.

⁴¹ *demana*: hem corregit *demano*.

TOTS

Viva, viva, de Pau la doctrina, (pàg. 28)
que mereix ser exaltada.
Y anem tots per la ciutat
publicant de Pau las gràcias.
(*Se'n van tots, sinó Pau y Tecla.*)

TECLA

O Pau, mon mestre y senyor!, 535
donau-me sens més tardar
gràcia per alcançar
lo baptisme del Senyor,
perquè ab son valor
púguia quedar ensenyada 540
a la lley del Salvador,
tenint nom de cristiana.
(*Hix un àngel.*)

ÀNGEL

No li retàrdias més, Pau,
al consuelo que demana;
sols per lo amor que la abraça 545
mereix lo ésser cristiana.
Serà sa fe tant constanta,
segura, forta y sensera;
no temerà lo martiri,
sos⁴² rigors ni violèncias. 550

S[AN]T PAU

Puix és tant viva ta fe (pàg. 29)
y estàs aixís resignada,
lo baptisme te donaré
y pendràs nom de cristiana.

TECLA

Vinga, puix, de bona gana, 555

⁴² *sos*: hem corregit *sors*, que suposem influït per *rigors*.

que no reposa mon pit
per ser cristiana anit,
antes de tornar a casa.

(Se agenolla.)

S[AN]T PAU

Recebeix, Tecla, al baptisme
en nom del Pare, del Fill 560
y Esperit Sant,
qu-és principi verdader
per la salut de la ànima
y de ton cos al remey
per amar y servir 565
a Déu verdader y etern
y guanyar dret a la glòria,
tancant las portas de l'infern.

TECLA

Deixau-me, Senyor, los peus,
si só digna de besar-los. 570
Si jo no us puch donar las gràcias, *(pàg.30)*
per mi vos las dónia al cel.

S[AN]T PAU

Aixeca't, Tecla de Déu.
Lo cel te dónia favor 575
per ser constanta a la fe
satisfent a Déu lo amor.
Puix ha donat a ton cos
de benedicció,
Ell te vulla ab son amor
en tota ocasió,⁴³ 580
si aquell infernal dragó
volia tentar ton cor,
a Cristo crucificat,
suplican-li ab valor
que apàrtia la ocasió 585

⁴³ En aquesta intervenció de sant Pau sembla que hi manquin alguns mots o fins i tot alguns versos (*cf.* les paraules de l'àngel en els versos 597-600).

y la tua voluntat
de las cosas temporals,
pensant ab la eternitat.

(Se'n va.)

TECLA

Déu verdader y eternal
vulla consuelo donar-me; 590

ara que me falta mon mestra
no tinch ab qui consolar-me.

(Hix un àngel y la pendrà per la mà.) (pàg. 31)

ÀNGEL

Anem, anem, Tecla amada,
que del cel som enviat 595
per ser de tu guia y guarda
en tota necessitat.

No deixaré ton costat
en ninguna ocasió
que ton cor sia tentat
de aquell infernal dragó. 600

TECLA

Fassa's vostra voluntat,
puix ho mana al Salvador.

Jornada segona

(*Exirà lo Graciós y Baltezar.*)

GRACI[ÓS]

Tu, que ets home de manya
y alegre de natural,
¿no me donarias una trassa,⁴⁴ 605
encara que fos pagant?
Sols lo preu no fos molt alt (pàg. 32)
per la mia bolsota:
és com la ruca d'en Clota,
molt pelleco y poch bramant.⁴⁵ 610

BALT[ASAR]

Si jo te puch aconsolar,
no has menester diners;
val més la tua amistat
que ningun altre interès.⁴⁶

GRAC[IÓS]

A tu, te he jo de menester, 615
que vòs⁴⁷ treballar sens paga.
May sercaré altre jutje
si lo teu consell me agrada.
Ja sabràs, tu, aquell meu amo
que estava encartat 620
y li han barrajadas las cartas
y al joch se li és mudat.⁴⁸

⁴⁴ *trassa*: per a *traça* amb el significat de 'pla', el *DECLC* dóna el 1610 (Francesc Vicent Garcia) com a primera datació.

⁴⁵ Curiós refrany, evidentment manllevat del castellà: *pelleco* és una adaptació fonètica de *pellejo* i *bramant* és el castellà *bramante* ('llinyol').

⁴⁶ *interès*: observem que aquest mot rima amb *diners*, del vers 612, i per tant podem suposar que cal considerar la *e* com a tancada, pronunciació que no està documentada al *DCVB* dins el català central (sí en valencià i baleàric), però que és l'habitual a les comarques de Girona i se sent en altres llocs (per exemple, Joan Ferraté justifica una seva rima entre *lligués* i *interès* amb els versos següents: *A Reus hom fa la e tancada: i la rima, doncs, és adequada* –Joan FERRATÉ, *Catàleg general*, Quaderns Crema, Barcelona, 1987, ps. 121-122).

⁴⁷ *vòs*: pronunciació dialectal per *vols*.

⁴⁸ Aquí hi ha un joc lingüístic entre *encartar* ('atorgar cartes nupcials') i les cartes de la baralla.

Vull dir que se era casat,
 molt fóra que no-u sabés,
 que és del món la més hermosa 625
 que ell tenia promesa.
 Ella Tecla se anomena,
 ja té alegre lo nom,
 y millor té lo renom
 qui sàpia las suas prendras.⁴⁹ (pàg. 33) 630
 Ell me va comtar⁵⁰ la empresa
 luego que fou encartat,
 y estava ab una alegria
 que li donava combat.
 Però ara se ha mudat, 635
 que està rabiant en casa,
 que la nova li ha arribat
 que se és feta cristiana
 y vol vèurer ab sa mare
 si la poran retornar; 640
 o sinó, per la justícia
 diu que la [farà] cremar.⁵¹
 Jo tindria gran pesar
 que matassen las donzellas,
 aqueixa que és tant hermosa. 645
 Si acàs que màtian las vellas!
 Jo ab tu volia vèurer
 que-m donasses un consell:
 de quin modo o manera
 lo aconsolàssem a ell. 650
 Sinó se llevarà la pell,
 que sempre està plorant (pàg. 34)
 y estiran-se⁵² los cabells
 y ab los dits esgarrapant.
 Si no perquè-n sé lo mal, 655
 diria que torna foll,
 que sempre que té la ràbia
 vermell l'i torna lo coll.

⁴⁹ *prendras*: enteneu aquest mot amb el sentit del castellà *prendas*.

⁵⁰ *comtar*: enteneu 'contar'.

⁵¹ Hi hem afegit el mot *farà*, que demanaven el sentit i la mètrica.

⁵² *estiran-se*: acostuma a suprimir la *t* final del gerundi quan va seguit de forma pronominal (vegeu, per exemple, els versos 584 i 678).

BALTH[ASAR]

Amigo, al pesar és gran
 y no sé algun remey, 660
 y aixís per aqueixas cosas
 no te puch donar bon consell.
 Que lo amor és tan cruel,
 que vegades causa malaltia;
 no fan efecte los remeys, 665
 ni aprofitan medicines.

GRACI[ÓS]

Déu nos guar de tals vexigas⁵³
 si són de tan mal curar.
 Lo que vull determinar
 de deixar-lo estar alguns dies, 670
 y si acàs la frenecia⁵⁴
 és cas que no li passàs,
 jo veuré de fer-me frare,
 capellà o armitanàs. (pàg. 35)
 Y si per acàs lo matàs 675
 aqueix gran mal, per ventura,
 jo guanyaré alguna cosa
 portan-lo⁵⁵ a la sepultura.

BALT[ASAR]

Aqueixa gran desventura,
 sempre lluny de casa nostra. 680

GRACI[ÓS]

Sí, que ab ell poch hi emporta,⁵⁶
 que prou és bon matanàs.⁵⁷

⁵³ *vexigas*: castellanisme adaptat fonèticament i ortogràfica.

⁵⁴ *frenescia*: *frenesia* és la forma d'aquest mot documentada pertot en la llengua antiga.

⁵⁵ *portan-lo*: corregim *portan-la*.

⁵⁶ *que ab ell poch hi emporta*: és a dir, 'que en el seu cas poc importa'.

⁵⁷ *bon matanàs*: també podria llegir-se *ben* en comptes de *bon*. Quant a *matanàs* ('de bon matar?'), no el trobem registrat en els diccionaris.

BALT[ASAR]

Tracta de no murmurar
de aquell que [et] dóna pa;
antes bé, deus alabar-lo 685
per lo agasajo que te fa.

GRAC[IÓS]

Às de saber, Balthesar,
que tampoch me dóna vi
y, ay!, som tant aficionat
que ab això me fa mori[r] 690

BALTH[ASAR]

Si de bèurer tens desitg,
vejas a hont ne vènan.
Busca tu una taberna, (pàg. 36)
jo tinch dos o tres saguins.⁵⁸

GRAC[IÓS]

Ay!, sé més de cent camins, 695
jo, an a en aqueixas masquitas.⁵⁹
No tingan por de verins,
saguei-me, Balthesanica.⁶⁰
(*Se'n va.*)

(*Hix la mare.*)

MARE

¿Què és lo que me passa a mi
en aquest cruel instant, 700
que mon cor va rabiant
troban-se⁶¹ sense sentits?

⁵⁸ *saguins*: enteneu *seguints*, en el sentit de 'camins, sendes'.

⁵⁹ *jo, an a en aqueixas masquitas*: en aquest vers hi ha una acumulació de preposicions i de consonants de separació davant del demostratiu. El sentit és 'jo sé més de cent camins [que van] a/en aqueixes mesquites'.

⁶⁰ *No tingan por de verins, / saguei-me, Balthesanica*: '...segueix-me, B.'. No entenem a què obeeixen el tractament de vostè i el diminutiu en femení, si no és que es tracta d'una al·lusió a una frase feta o alguna cosa similar. ¿Podria ser que *tingan* anés dirigit al públic?

⁶¹ *troban-se*: corregim *traban-se*.

Ja de dia y de nit
 no puch tenir més sossiego,
 faltan-me tots los delits 705
 y de casa la eredera.
 Valga'm lo cel, filla mia,
 de mos ul[ll]s tant desitjada
 y de mon cor tant estimada!
 Quina crueltat tant fiera 710
 de tu se és apoderada!
 Que ingràtitut a ton espòs
 y an als pits que t'è criada!⁶² (pàg. 37)
 Que tercadat a mos prechs
 y que rigor ab ta mare! 715
 ¿Com he de restar sens tu
 essent la única de ma casa,
 la major y –més locura!–
 la que jo més estimava?
 Jo no tinch que esperar 720
 consuelo per mas desgràcias,
 alívio per mas fortunes,
 ni per mos mals esperanças.
 Jo no tinch que aguardar
 luciment per ma casa 725
 si ab eixa acció infama
 tu me l'às deslustrada.
 ¿Que vida serà la mia
 quedant sola, infamada
 de una filla que tenia, 730
 de la qual jo esperava
 ser per a mi la alegria
 y la honra de ma casa?⁶³
 Ay trista de mi,
 ay infelís y fatal, 735
 perseguida de desgràcias!
 Cels, que fortunes tant fatals (pàg. 38)
 han sobrevingut en casa!

⁶² y an als pits que t'è criada: l'anacolut s'ha d'interpretar com 'ingràtitut [respecte] als pits [amb els quals] t'he criat'.

⁶³ de ma: seqüència que apareix repetida en el manuscrit.

A, profeta fals!	
A, encantador infame!	740
Com és la tua doctrina la causa de ma desgràcia! Que has encantada ma filla, que de se[r] dòcil y fàcil, tant amable y tant humana,	745
que apareix que la has encantada, abandonant las riquesas, gustos, delícias y galas que li promet mon afecte, sens témer mes amanassas. ⁶⁴	750
Ja mon furor va sens mida y, de còlera enramada, ⁶⁵ vaitg a trobar lo últim fi y remey per mas desgràcias.	
Ara, segona vegada, vull fer-li petició per vèurer sa resolució, si està encara encaminada a la sua perdició.	755
Ella veurà mon rigor si permanent persevera.	760
La acusaré a la platea y a las mans de los llehons acabarà, la terca, y sinó en foch ensesa	765
ha de passar grans torments. Li donarà la centència, Governador y President.	

(*Hix s[an]ta Tecla.*)

TECLA

Sessau, mare, lo torment, vostres plors y malaltia;	770
--	-----

⁶⁴ Aquesta frase conté un anacolut (la construcció inicial queda interrompuda després del vers 745), però el sentit és ben clar.

⁶⁵ y, de còlera enramada: el DCVB recull per a *enramar-se* el sentit d'"embriagar-se", pròxim al que adquireix en el nostre text. Compareu amb el vers 160: *ser de ventura enramat*, on pot interpretar-se amb el sentit més freqüent d'"adornat, guarnit".

mirau que plora lo cel
 la vostra gran fantasia.
 Abrassau a Déu etern,
 Jesuchrist, fill de Maria,
 aquest és lo verdader Déu 775
 y per nosaltres donà la vida
 y va morir en la creu.

MARE

Cèssia, filla, ta veu
 y acaba una vegada
 de seguir la antiga lley 780
 y aborrir la christiana. (pàg. 40)
 ¿No és rahó molt assentada
 que sequescas a ta mare
 y aborrescas lo estranger,
 la lley que te ha proposada? 785
 Ea, Tecla, torna en si,
 deixa lo somni y desvari,
 abraça gust y riquesas,
 y adora las delícias
 que te promètan mos efectes.⁶⁶ 790
 ¿No pots estar tu contenta
 essent de ma casa eredera,
 passant ta juventut bella,
 florint de ta edat las prendas?

TECLA

Veus de la antiga serpenta 795
 són, mare, aqueixas carícias.
 Seguiu de Pau los exemples
 y deixa[u] la lley antiga.
 Olvideu los vostres déus,
 que són falsos y ambosteros, 800
 y adoreu la mia lley,
 que és bona y verdadera.
 Deixau aqueixa idea, (pàg. 41)

⁶⁶ *efectes*: enteneu 'afectes'.

mare, de mon cor abrich,
y confessau la lley mia 805
adorant a Jesuchrist,
nat del ventre de Maria.
Un Déu que per nostre amor
baixà del cel a la terra,
se encarnà y se féu home 810
al claustro de una donzella,
la qual restà sempre verge
en lo part y après del part.
Era obra santa y perfeta
de la santa Trinitat. 815
Volgué, lo Fill encarnat,
per los hòmens redemir,
en una creu enclavat
per nostre amor mori[r].
Y restà ab tant desitg 820
que se deixà sacramentat
en espècies saborosas,
que en tot y qualsevol hora,
arrepentits de pecats,
se aliméntan las personas 825
de aquell⁶⁷ celestial pa. (pàg. 42)
Y [a] aquell que lo pendrà
ab viva fe verdadera,
després de esta vall de llàgrimas,
li donarà glòria eterna. 830
Y aixís, mare, aveu de crèurer
ab Aquel[l] que à mort per vós,
y aborriu los vostres déus,
falsos y enganyadors.

(La mare s'hi acosta ab un punyal.)

MARE

Calla, atrevida llengua, 835
de mos déus has blasfemat.

⁶⁷ *aquell*: corregim *aquel*.

Jo he de passar ta garganta
ab est punyal afilat.

(Hix lo àngel.)

ÀNGEL

Suspèn aqueix colp cruel,
que no ha de acabar sa vida,⁶⁸ 840
y per a guanyar al cel
ha de crisolar sa vida
passant torments cruels.

(Se'n va.)

MARE

Me ha suspès una veu (pàg. 43)
y al bras me està tremolant... 845

Al cor me està palpitant,
tremolo fins an als peus.
La aygua me ofega al cor,
lo ayre me torba als sentits,
entrenyas y esperits. 850

Ajudeu-me, déus meus,
en trànsit tant apretat.
La confusió cruel
me té los sentits⁶⁹ turbats.
Mos déus se són enfadats 855
de ma acció atrevida.

Ja no tinch altre remey
per fer acabar sa vida
que acudir al President.
Y primer faré present 860

la gran maldat a Timiro,
perquè junts fassam instància
castigant sa arrogància
per fer-li llevar la pell.

⁶⁸ *sa vida: corregim ta vida.*

⁶⁹ *sentits: abans s'hi llegeix, barrat, el mot esperits.*

TECLA

Mare, vostra gran malícia (pàg. 44) 865
se sàpia tolerar.⁷⁰

Abrassau la lley de Christo,
Déu verdader soberà.
Ell vos dónia de sa mà
fruits de benedicció 870
perquè pugau alcançar
eterna salvació.

(*Se' n van.*)

(*Hix Timero y lo Graciós.*)

TIMERO

Bé has de tenir memòria
que estos dias passats,
que te vas compta[r]⁷¹ la victòria 875
de lo que avia lograt.

Y hara estich dessesperat
y no sé en quina manera
tol.lerar ma ràbia fiera,
tant estich jo indignat. 880

GRACI[ÓS]

Sempre teniu mal de cap,
patireu de migranya.

TIMERO

Ara, usant de ta manya, (pàg. 45)
me has de donar un bon consell
que fos verdader remey 885
per a curar ma desgana.

⁷⁰ *tolarar*: amb sentit més pròxim a 'contenir' que a 'suportar'. També en el vers 879: *no sé en quina manera / tol.lerar ma ràbia fiera*.

⁷¹ *te vas compta[r]*: enteneu 'et vaig contar'.

GRACI[ÓS]

Temps ha que jo lo buscava
 que me'l donassen a mi
 per curar la frenecia
 que vos causa vostra desgràcia. 890

Ja he sabuda la causa
 de la vostra gran desgana:
 que Tecla no-s vol casar
 y se hés feta christiana.
 Jo vaitg ara a consellar-me 895

ab un meu amich provat,
 y pensau que fos sastre,⁷²
 que era sabater ho[n]rat.

Li digué la veritat
 del que vos estava passant 900
 per vèurer si me donaria
 remey per lo vostre mal.

Y me digué que era tant gran
 lo mal que ve per amor (pàg. 46)
 que [és] cent voltas pitjor 905
 que la pesta universal.

Y lo pitjor de aquest mal:
 que no hi valen medicines.
 Més val ser enfitat de figas,
 que hi és bo lo servicial.⁷³ 910

No sé quin consell dar-vos,
 mes lo que me importa dir
 és que vos allunyeu de mi,
 perquè no me encomaneu lo mal.
 (*Aquí farà com qui lo fa apartar.*)

TIMIRO

Estich per desesperâ'm 915
 vehent que tu no me aconsellas.
 Vaitg a venyar⁷⁴ mas ofensas
 de ma desgràcia fatal.

⁷² y *pensau que fos sastre*: és probable que hi manqui l'adverbi *no* ("y no pensau que fos sastre, / que era sabater ho[n]rat").

⁷³ *servicial*: atestat en el *DECLC* com 'bací', 'orinal'.

⁷⁴ *venyar*: enteneu 'venjar'.

Vaitg a posar-me davant del Senyor President	920
y li faré gran instància per fer-li passar torments regoneixent son desdent ⁷⁵	(pàg. 47)
y comptar-li ⁷⁶ tal desgràcia. Quant ⁷⁷ sentirà tal estrago, se ha de escruxir de dents.	925
Y amanasan-li torments y posan-li amanasas li farà deixar la lley, sa fe y doctrinas falsas.	930

GRACIÓS

No ho fassau, a fe, nostre amo,
que la venjansa no és bona.
Aquí ve la sua mare
y vejau que vos aconsòlia.⁷⁸
(*Hix la Mare.*)

MARE

Timero molt amat,	935
perdònia'm, vostra noblesa, puix que la mia promesa ab gran rahó vos ha faltat. Sàpia vostra bondad que la culpa no és mia,	940
que mas forsas han provat castigar sa rebaldia. Y vehent que no aprofitan los prechs y mas amanassas, vint ⁷⁹ ab un fort determini:	(pàg. 48)
que los dos féssim ⁸⁰ instància	945

⁷⁵ *desdent*: enteneu 'desdeny'.

⁷⁶ *comptar-li*: enteneu 'contar-li'.

⁷⁷ *quant*: enteneu 'quan'.

⁷⁸ El verb *veure* hi és usat amb sentit de 'procurar'.

⁷⁹ *vint*: enteneu 'vinc'.

⁸⁰ *féssim*: hem corregit *fóssem*.

per fer-la ser castigada,
 acusan-la al President
 y fer-la⁸¹ morir cremada
 passant grandíssims torments. 950

TIME[RO]

Ha de ser per mi cruel
 lo practicar tal empresa,
 fer castigar la bellesa
 y destruir lo clavell,
 lo que ma naturalesa 955
 adora ab gran rendiment.

Provem un altre remey
 antes de anar ab la justícia
 y mirarem ab sa malícia,
 si olvidada [ha] sa lley. 960

Jo me humiliaré
 a devant de sa presència.
 Veuré⁸² si-m fa resistència
 o si atindrà mos prechs. (pàg. 49)
 Y si alashoras conech 965
 que ella sia permanent,
 pagarà sa arrogància
 passant infinits torments.

MARE

Fassa's, vostra gran mercè,
 lo que sia de son gust. 970
 Per lo gran bon ajust⁸³
 jo faré lo que poré.

GRAC[IÓS]

Jo no seré bo per res,
 si ve la ocasió,

⁸¹ *fer-la*: hem corregit *fer-ma*, ja que el pronom s'ha de referir a Tecla.

⁸² *veuré*: mot de lectura hipotètica.

⁸³ Pel ritme i pel sentit sembla que hi falta la conjunció *i* entre els adjectius ("per lo gran *i* bon ajust").

que li faré un sermó 975
 més gruxut que un carnicer.
 (*Se'n van.*)

(*Hix Tecla per la altre part.*)

TECLA

O soberano Senyor,
 Déu y Rey de cels y terra!
 Vostre divino amor
 assistesca esta donzella. 980
 Donau-me, Senyor, fortalesa,
 vostre gràcia y favor (pàg. 50)
 per resistir ab valor

estas grans impertinèncias. 985

O soberana Princessa
 que lo sol de justícia adora,
 alcansau-me, gran Senyora,
 de l'alta omnipotència
 que alcànsia la corona
 del martiri ab paciència, 990
 puix que per vostra puresa
 vos va fer digna lo cel
 de ohir a Gabriel
 saludan-vos ab llenesa⁸⁴
 per mare de Manuel. 995

Ab llàgrimes sempre estich
 en aquesta vall de llantos,
 tirau-me, Senyora, lo manto
 y abrigau mon esperit.

(*Hix la Mare, Timero y lo Graciós.*)

TIME[RO]

Puix que està sola allí, 1000
 hi vull anar tot sol jo,
 veuré si se voldrà rendir (pàg. 51)
 fen-li ma petició.

(*S' i acosta tot sol.*)

⁸⁴ llenesa: castellanisme (*llaneza*).

¿És posible, bella Tecla,
 esposa mia y amada, 1005
 per causa de un fals profeta
 olvidas la tua mare,
 per una glòria fingida
 has aborrit ton espòs⁸⁵
 y menyspreat sos tresors, 1010
 honras y galantarias?
 Ea Tecla, amada mia,
 acaba de una vegada
 de abrassar las nostres lleys
 y aborrir la christiana, 1015
 que te promet ma honra y fama
 ser de ma casa senyora.
 De mos palàcios y torras
 seràs senyora exaltada.
 Des dels grans fins los petits, 1020
 los hòmens, pobres y richs,
 te donaran honra y fama.

TECLA

No hi ha honra sense Déu, (pàg. 52)
 puix de Ell vénen las gràcias.
 Y aixís, Timero, no te cànsias 1025
 en proposar-me consells.
 No digas mal de ma lley,
 mira per a tu, Timero.
 Deixa'm estar, te suplico,
 que unida visca ab mon Déu. 1030

TIMER[O]

Puix vols ésser tant cruel,
 negar-me la fe donada,
 aborrint los nostres déus
 per una doctrina falsa,
 jo aniré a fer instància 1035

⁸⁵ *ton espòs*: en el manuscrit *tot espòs*, que esmenem d'acord amb el sentit que creiem que ha de tenir.

CLAR[ÍN]

Jo m'hi vull aventurar
a fer-li una petició
ab moderada rahó.
Vejam si me escoltarà.

(S' i acosta.)

Tecla, de mos ulls mirall, 1065

¿com ets tant poch carinyosa,
essent tant bella y hermosa,
més clara que lo cristall?

Regoneix lo gran treball
que passa lo teu espòs 1070
per alcansar algun favor
del teu pit lliberal.

TECLA

No és menester elevar tant
lo criat de un pols de terra,
que per los cuchs à de ésser guerra 1075
en ser per la mort pisat.⁸¹

Y aixís, vós, noble criat,
obehiu lo que ell vos mana,
servint-lo ab llealtat.

(Se' n va.)

CLARÍ[N]

Quin despido me ha donat, 1080
y me ha ferit de Copido:
me ha deixat encantat.

Y com més va més me admira (pàg. 55)
de la sua claredat.

Ja no estich tan admirat 1085
que se dolga tant lo me[u] amo
de la ditxa que lograva:
no tenia igualtat.

Vaitg-me'n a passos cuytats

⁸¹ *pisat*: castellanisme, 'trepitjat'.

a mantenir-li conversa 1090
 y veuré si-l puré⁸⁷ distraurer.
 Sé sa gran varietat,⁸⁸
 que seria disbarat
 que fes donar mort a Tecla,
 que és cert que, si era meva, 1095
 no-n faria mal mercat.
 (*Hix lo President y son Criat.*)

PRESID[ENT]

Compon-me primer lo estrado,
 y després de aparellat
 avisa al Governador
 y saluda'l de ma part 1100
 ab cortesia y primor.
 Li diràs que jo he resolt, (*pàg. 56*)
 per cosas convenie[n]ts,
 que arribàs assí al momento,
 que se ha de tenir Consell. 1105

CRIAT

Vostra honrada persona
 serviré puntualment.
 (*Se'n va.*)

PRESI[DENT]

Se ha de fer escarament⁸⁹
 de algun que al poble amoyna,
 ensenyant falsa doctrina, 1110
 destruhint la nostra lley,
 que és verdadera y antigua.
 (*Hix Timero y Clarín, graciós.*)

TIME[RO]

Tu, que sabs bé los carrers

⁸⁷ *puré*: variant de *podré*.

⁸⁸ *sé sa gran varietat*: és a dir, 'sé que muda molt sovint de parer'.

⁸⁹ *escarament*: per *escarment*.

y ets pràtich de la ciutat:
dret a casa del President. 1115
Pren lo camí més tirat.

CLAR[ÍN]

Amo, teniu pietat,
no volgueu fer morir a Tecla,
que no té nom igual
si mireu las suas prenas.⁹⁰ 1120
Deixau-vos de aqueixa quimera,
tornem-no-n⁹¹ los dos a casa, (pàg. 57)
allí farem instància
a la nostra cosinera,⁹²
que, com ella és falaguera, 1125
si ànsia no li tenim,
si troba alguna conversa,
nos farà sopar a las vint.

TIME[RO]

Ja sabreu, noble senyor,
que avia donat paraula 1130
per ser de Tecla espòs
y estave fet lo contracte.
Mes ella ha negat lo pacte
perquè se ha fet christiana,
olvidant la nostre lley 1135
per una doctrina vana.
Jo, per la honra de ma casa
y veneració dels déus,
vinch ab rigurosa instància
de part mia y dels seus, 1140
noble y honrat llinatge,
y als més antichs ebreus.
Vòlan tots juntament (pàg. 58)
que pàssia per la justícia

⁹⁰ Compareu amb els versos 627-630.

⁹¹ *tornem-no-n*: és a dir, 'tornem-nos-en'.

⁹² *cosinera*: castellanisme per 'cuinera'.

per castigar sa malícia, 1145
perquè sia escarament.

PRESID[ENT]

És rahó molt exselent
que fassau instància vós,
puix lo crim és tant cruel,
maligna y escandalós. 1150

Perquè⁹³ ja saben tots
que qui deixa nostra lley
ha de passar grans torments
de mort sens ningun remey. 1155

Y, nosaltres del Consell,
nos mana lo Emperador
que, si ocultem assò,
tots capitulats serem⁹⁴
y castigats ab rigor.

Per so, aguardau-vos un poch, 1160
que vindrà lo Governador,
que jo lo he enviat a buscar
per tenir Consell de assò.

(Hix lo Governador y dos criats.)

GOVER[NADOR]

Siau vós molt ben trobat, *(pàg. 59)*
President y gran senyor. 1165
Déu mantinga lo valor
y prospèria vostra estat.

PRESI[DENT]

Governador molt honrat,
siau molt ben arribat,
que per cansar sa persona 1170

⁹³ *perquè*: la lectura d'aquest mot no és clara.

⁹⁴ *tots capitulats serem*: dels sentits de *capítol* recollits pel DCVB, "cadascuna de les ordenacions que es feien en cort o dictades per l'autoritat" i "cadascuna de les preguntes de què es compon un interrogatori", semblen convenir al nostre text: *capitulats* podria ser 'sotmesos al pes de la llei' o bé 'interrogats judicialment'.

tinch la ocasió molt bona.
 Novas me han vingut,
 sense tenir sertitut,
 que a dins de la ciutat
 nova lley se ha predicat 1175
 y que profeta hi avia
 que ab art de nigromancia⁹⁵
 nova doctrina ensenyava
 y lo poble amotinava.
 Jo vos feya anar a buscar 1180
 per vèurer de avariguar
 aqueix encaldolós⁹⁶ cas
 y que ab rigor se castigàs.
 Y ha vingut la ocasió
 per bona averiguació, 1185
 que est cavaller ha arribat
 (pàg. 60)
 contan-me la gran maldat
 de lo que contingut⁹⁷
 ab una gran certitut.
 Que ell prenia per esposa 1190
 a Tecla, la més ermosa
 de tota aquesta ciutat.
 Y, a fe, l'i ha negat
 estant ja fets los contractes,
 avent fet la mare los pactes. 1195
 Y nega lo ésser casada
 perquè se ha fet christiana.
 Vejam, donchs, què resoldrà
 nostre Consell de Justícia.
 Puix son espòs fa la instància, 1200
 se ha de castigar ab malícia
 y ab grandíssima arrogància.

GOVER[NADOR]

Sento molt esta desgràcia
 de aver de castigar a Tecla,

⁹⁵ *nigromancia*: considerem que cal suposar una pronunciació plana del mot, atestada pel *DCVB*, tal i com demana la rima amb *avia*.

⁹⁶ *encaldolós*: deformació d'*escandalós*, no atestada en el *DCVB*.

⁹⁷ Malgrat no tenir coherència, la lectura del vers en el manuscrit és molt clara.

per ser de honrat llinatge y ella galant y discreta. Té lo crim contra de Cèsar, és lo crim més alt y fort, y sempre deu patir mort qui de nostra lley blasfema.	(pàg. 61)	1205 1210
Vejam si porem pèndrer a son mestre encantador y castigarem-lo ab rigor, puix que nostra lley menysprea. Y després veurem a Tecla, ⁹⁸ ab carinyos y amor o ab arrogància y rigor, que olvídia al fals profeta, que ab nostras trassas discretas ella pendrà per conort tenir la sua promesa per librar-se de la mort.		1215 1220

TIME[RO]

Per distraurer del seu error se ha de mirar tot lo probable, ⁹⁹ ab crueltat y amor.		1225
Y ninguna cosa basta per ablandar son rigor. Sa mare ab gran dolor me ha vingut a trobar per fer instància los dos y que la féssim cremar.	(pàg. 62)	1230
Jo, encara per més provar, la he anada a trobar sol, per vèurer de tolerar ¹⁰⁰ lo que ha de causar gran dol. Sí, se ha de castigar, y no me ha aprofitat		1235

⁹⁸ Seria més lògic *direm a Tecla*.

⁹⁹ *probable*: creiem que cal entendre 'provable' (és a dir, que cal provar tots els mètodes per fer-la cedir: des de l'amor fins a la crueltat).

¹⁰⁰ Com ja hem dit (vegeu nota al vers 866), i com torna a passar en el vers 1246, aquí *tolerar* té els sentits de 'contenir, apaivagar, calmar' (recollits en el *DCVB*).

ninguna petició
que li feya ab gran amor
y mostrás de voluntat. 1240

CLAR[ÍN]

¿Y a mi què me ha aprofitat
de fer-li tant gran sermó?:
lo cor que me ha nefrat
ab sageta de amor.

PRESID[ENT]

Se ha de vèurer son error 1245

si se porà tolerar
o sinó ab gran rigor
se haurà de castigar.

La enviarem a buscar
per los nostres dos criats 1250

y ells la poran portar
ab un modo ordenat.

Y fem armar los soldats (pàg. 63)

a punt de donar-li torments. 1255

Y quant nos veurà indignats
mudarà sos pensaments
per exir-se de debats
y librar-se de torments.

GOVE[RNADOR]

Siga, senyor President,
vostre manar obehit. 1260

Anau-vo-n¹⁰¹ vosaltres dos,
apresurant lo camí
fins a la casa de Tecla

y aportau-la fins assí
y ab un moderat respecte. 1265

Y avisareu de part mia

¹⁰¹ *anau-vo-n*: per 'anau-vos-en'.

que se àrmian los tarvells;¹⁰²
 que vingan ab tota pressa,
 que se han de donar torments.

CRIATS

Cumplirem diligenment, 1270
 los dos, vostre manament.

TIMER[O]

Senyors, si no és molestar-los,
 pendré la ocasió
 de ausentar-me y deixar-los
 per governar ma tristor. 1275
 Que no poria mon cor
 fer forsa y resistència, (pàg. 64)
 si Tecla té de venir,
 estar devant sa presència.

GOVER[NADOR]

Timiro, quedau alegre, 1280
 confiat de nostres trassas,
 que vos traurem libre a Tecla
 ab nostres prechs y amenassas.

PRESID[EN]T

Anau, cavaller de classe,
 y quedau de mi confiat, 1285
 que com a President de Plassa
 que só de aquesta ciutat,

¹⁰² *tarvells*: hem corregit *tarvels*, d'acord amb les altres vegades que apareix aquest mot, que aquí designa l'ofici de 'botxí' i que no trobem documentat enlloc amb aquest sentit. Però, *taravell*, la variant amb la qual alterna, és, segons el *DCVB*, un 'infant entremaliat' (Sant Feliu de Guíxols, Albi), el mateix sentit que té, al Camp de Tarragona, l'adjectiu *travell*. Ens sembla entreveure una hipotètica relació entre aquests mots i *trebinell*, també aplicat a les criatures entremaliades però originalment una 'barrina de fuster' o un 'filaberquí petit' (aleshores caldria escriure el mot amb *b*, ja que derivaria de *TRÍPANU*). ¿Pot ser que es tracti de variants de la mateixa paraula, que han acabat adquirint el sentit de 'botxí' (recordem la barrina i el filaberquí)? ¿O bé el desplaçament semàntic ha estat a la inversa, ja que *botxí* també és aplicat a les criatures que importunen els grans?

fent burla y mofa de vós.
 Y Vós ab humilitat
 ho passàreu de bon grat 1335
 per salvar los pecadors.
 Patesca jo per a Vós
 en esta ocasió,
 etern Déu totpoderós,
 y donau-me gran valor 1340
 per resistir los dolors.

CRIAT 1

Anem, que acaba tants plors;
 despatxem, que nos aguàrdan.

CRIAT 2

Anem, vina, despatxada,¹⁰⁹
 que sols déxias ta lley 1345
 seràs libre y estimada (pàg. 67)
 de mon amat al¹¹⁰ President.
 (*Arríban devan del President.*)

PRESID[ENT]

¿Què és assò, bella Tecla,
 de deixar a ton espòs
 la fe que li tens promesa 1350
 per a seguir los errors
 de una lley vana y falsa
 que predica un foraster
 ab màgica y embelacaria?
 ¿Olvidas la tua mare, 1355
 perden-li al degut respecte,
 menysprehant la honra y fama,
 las delícias y riquesas?
 Ea Tecla, torna en si,

¹⁰⁹ *despatxada*: sembla que a aquest mot caldria donar-li el sentit del castellà *despechada*, com un retret que li fa el criat pel seu orgull i la seva obcecació. Compareu-lo, en canvi, amb el sentit de *despatxar* que apareix en el vers anterior.

¹¹⁰ *al*: enteneu 'el'. Com ja hem dit al principi, és una confusió que sovinteja en el manuscrit i que només indiquem quan ens sembla, com en aquest cas, que el context es presta a alguna ambigüitat.

excepta¹¹¹ lo teu espòs, 1360
 que és noble y poderós,
 de estima, galant y rich,
 y digna de ton amor.

TECLA

En va vos cansau, senyor,
 que és molt noble lo que me anima 1365
 y són falsos vostres déus,
 que aixís sant Pau ho predica.

GOVER[NADOR]

Ea Tecla, si te obstinas¹¹² (pàg. 68)
 a olvidar espòs y mare,
 seguint aqueixa doctrina 1370
 que te ha ensenyat un mago,
 veuràs la nostra arrogància.
 Passant grandíssims torments,
 seràs llansada y posada 1375
 en un foch molt violent.
 Si un crucificat adoras
 y per ton déu lo confessas,
 per una fingida glòria
 te aborreixas a tu mateixa.
 Y aixís, si tu perseveras 1380
 en aqueix somni y deliri,
 has de passar grans martiris
 convertint ton cos ab cendras.

TECLA

Jo, en nom de Déu sols confio.
 Ab son poder previnguda, 1385
 no temo quant se imagínia,¹¹³
 ab son¹¹⁴ favor y ajuda.

¹¹¹ *excepta*: enteneu 'accepta'.

¹¹² *obstinas*: abans hi ha, ratllat, el mot *olvidas*.

¹¹³ *no temo quant se imagínia*: és a dir 'no temo res del que vostè pugui imaginar-se'.

¹¹⁴ *son*: molt repetit en el manuscrit. Com en el vers 1384, aquí també es refereix a l'ajuda divina.

PRESID[ENT]

Ea, Tecla, ja veïtg
 que a mos consells despresias,
 no escoltant nostres veus, 1390
 perseverant ta malícia.
 Manaré obrar justícia (pàg. 69)
 al momento a mos minyons,¹¹⁵
 ab los càstichs més orrendos
 y ab las dolors més sentidas. 1395
 Las més dilatadas penas
 que discórria ma malícia,
 se usarà contra tu
 per donar-te cruel martiri.
 Però si a mos déus adoras, 1400
 que són verdaders y dignes,
 tot lo poble te donarà honras
 y de mi seràs amiga.
 No témias a mos¹¹⁶ rigors
 si aborreixes a ton déu 1405
 y amas a ton espòs,
 adorant la antiga lley.
 Anem, Tecla molt amada,
 deixa aqueixa confusió,
 que te prometo ma honra y fama 1410
 y servir-te ab gran amor.
 Lo sol, raitg y resplandor
 te donaran son aliento,
 y la lluna son contento
 ab son bellíssim candor. 1415
 Als prats y gerdins florits
 te honraran ab son primor
 y la envídia ab son desitg (pàg. 70)
 te donarà mil favors.
 La terra y tot lo criat, 1420
 los hòmens y los animals,

¹¹⁵ *minyons*: el mot s'aplica als botxins. Amb un sentit semblant (soldats, tropa), el *DCVB* recull el nom dels *minyons de Valls* o *de Riudoms* i diu també que eren anomenats *minyons* els "membres d'una tropa que hi havia a València, dedicada a la persecució de malfactors i a guardar els boscos reals".

¹¹⁶ *mos*: per una clara contaminació amb el mot següent, en el manuscrit es llegeix *mors*, que hem corregit.

fins los ausellets cantant,
 alabaran ton estat;
 y, en fi, tot lo criat
 te alevrà mil vegades, 1425
 perquè has renunciat
 la tua doctrina falsa.
 Y aixís, Tecla molt amada,
 acaba de una vegada
 de negar a Jesuchrist 1430
 y adorar nostre lley santa.
 No respons?
 Estàs muda?
 Atorgas o dissimulas?
 ¿O perseveras, ingrata, 1435
 en ta carrera afrontosa?
 Puix estàs tant osiosa
 en defensar tos treballs,
 eixos ministres furiosos
 un gran càstich te donaran 1440
 y veuran¹¹⁷ com tu te llibres¹¹⁸
 de la fúria de sas mans.

TECLA

Ja he dit de una vegada (pàg. 71)
 que és molt noble al¹¹⁹ que me anima
 y persavero constanta, 1445
 que antes perdre¹²⁰ la vida
 que no se mudaran las mias ànsias
 ni olvidaré ma doctrina.
 Y aixís resoluta dich
 que moriré mil vegades 1450
 per la fe de Jesuchrist,
 que és lo Déu principal,
 que aixís ho firmo y ho dich
 sens témer a ningun mal,

¹¹⁷ *veuran*: hauria de dir *veurem*.

¹¹⁸ *llibres*: castellanisme per *deslliures*.

¹¹⁹ *és molt noble al que me anima*: enteneu 'el que', és a dir, 'allò que anima'.

¹²⁰ *perdre*: llegiu *perdré*.

fins arribar a morir. 1455
 No teniu que amenaçar-me
 ab torments ni violències,
 que de totes insolències
 seré libre y defensada,
 perquè tothom se convertesca 1460
 a un Déu tot de finesas,
 a un Jesús tant amorós,
 al Pare totpoderós,
 que està al cel y a la terra.
 En aquest Déu jo confio, 1465
 crech los seus sants manaments, (pàg. 72)
 y sempre tindrè present
 son amor. Y me anima
 per resistir los torments.
 Y, en fin, si he de patir mort, 1470
 jo molt gustosa la espero,
 que per al Déu que venero
 la pendré ab gran conort.

PRESID[ENT]

La malícia rigurosa
 dispòsia nostra justícia 1475
 per castigar sa malícia
 y sa fe tant orgullosa.

GOVER[NADOR]

Aixís serà, perquè quèdia
 la sua fe y lley destruïda.

PRESID[ENT]

Furiosos y forts ministres, 1480
 preneu luego aqueixa fiera
 y a dins de un foch ensesa
 feu de son cos sendras vivas.
 Y encara, per més torments,
 devant de las criaturas 1485
 despullau sas vestiduras (pàg. 73)
 per millor escarament.

TARVELLS JUNTS

Obehirem promptament, tots,
al vostre manament.

CLARÍN¹²¹

A poch a poch, President
y senyor Governador,
escoltau una rahó

1490

que vos diré encontinent
per bona consolació.

Si Tecla ha de pèndrer mort
y la haveu de fer morir,

1495

que me la donàsseu a mi
per esposa y mon conort.

Que serà càstich més fort
lo servir mon natural;

1500

que si li feu donar mort,
luego aurà acabat lo mal¹²².

GOVERN[ADOR]

Me apar mal esta rahó,
que seria gran desdoro,
essent Tecla tant principal,

1505

ermosa, rica y lleal,
que fos casada ab un mono,
home de mal natural.

(pàg. 74)

CLARÍN

Ni tant mono com això,
per més governador que sies.

1510

Y si ets home, com te pintes,
pren las armas, valent,¹²³

y aixim¹²⁴ an al desafio.

(Aquí faran com qui lo vòlan agafar los tarvells.)

¹²¹ *Clarín*: abans hi ha el mot *President*, després ratllat.

¹²² *luego aurà acabat lo mal*: aquí com en els versos 1481, 1514 i 1580, *luego* té el sentit d' "immediatament després".

¹²³ *valent*: l'última lletra del mot és dubtosa.

¹²⁴ *aixim*: enteneu 'eixim'.

PRESID[ENT]

Preneu-lo luego, ministres,
y li donarem la mort. 1515
Mereix torment greu y fort
lo qui se revolta ab la justícia.

CLARÍN

No farà, boto a tripas!,¹²⁵
sols tinga bonas las camas,
y al primer que se me arrima¹²⁶ 1520
lo arruÿno de caxaladas.
(*Se'n va.*)

PRESID[ENT]

Més se aumenta la malícia
en pensar en tal desdent,
vehent que mos prechs no aprofitan
més que sembrar pols¹²⁷ al vent. 1525
Puix resisteix imprudent
a nostres prechs y amenassas,
imagineu vostres trasas
per donar-li grans torments.
Executem promptament (*pàg. 75*) 1530
lo administrar justícia,
castigau-la ab malícia
perquè sie escarament.

TARVELL I

Tu que te fas forta als prechs
del que te és convenient, 1535
has de passar grans torments
que te causaran molts gemechs.

¹²⁵ *boto a tripas!*: jurament ('voto a...!').

¹²⁶ *arrima*: hauria de dir *arrímia*.

¹²⁷ *pols*: la lectura d'aquest mot no és clara. Des d'ara, i a causa de la humitat que ha impregnat el paper, augmenten les dificultats.

TARAV [ELL] 2

Despullem-la ab prestesa,
y encenem luego al foch.
Anau vós, que sou més vellot,   1540
ha buscar carbó y llenya.

TARAV[ELL] 3

Antes de anar per llenya
jo vull la part de la roba;
de las quatre parts que porta,
una penso que ha de ésser meva.   1545

TARAV[ELL] 1

Anau, home, portau pressa,
que la roba la vendrem
y després ho partirem,
donan-vos vostra moneda.
(*Se'n va al 3 a llenya.*)¹²⁸

(*pàg. 76*)

(*Aquí la coménsan a despullar, y quant lo àngel dirà lo vers cauran.*)

TARVELL 1

Malahesc ara lo ofici   1550
ni¹²⁹ més qui me lo ha ensenyat,
que en aver de executar
ja me'n causa gran defici.

TARVELL 2

Tu tens molt poch determini.
¿No ho mana la justícia?   1555
Despullem-la, y ab malícia
li donarem lo martiri.

¹²⁸ És a dir, 'se'n va el tercer tarvell a buscar llenya'.

¹²⁹ *ni*: té el valor de 'i', freqüent en la llengua medieval però més sorprenent en un text del segle XVIII.

TARAVELL 1

Qui nostra lley falsifica
no mareix algun amor,
y aixís usem de rigor 1560
ab aquesta falsa inica.

(Hixen dos àngels, lo un ab una paloma y lo altre ab un vestit blanch en las mans.)

ÀNGEL 1

Deteniu's, bruts infernals!
¿Que és bé que esta ermosura
àjia de estar desnuda
devant de irracionals? 1565

ÀNGEL 2

Posem-li aquest vel blanch
(L' i pòsan.)
per cubrir sa desnudès,
triüfant [en] lo succés
mereix la palma en las mans.
(L' i dóna.)

TECLA

Paranimfos celestials, *(pàg. 77)* 1570
criats per lo etern Pare,
alcansau-me de Ell la gràcia
y paciència ab los treballs.

ÀNGEL 2

Queda, Tecla, descansada
ab la fe y contrició, 1575
y guanyaràs gallardó.
Triüfant la gran batalla,
venseràs tot rigor.

(Se'n van los à[n]gels.)

(Hix al que porta la llenya y los altres la tornaran pèndrer.)

TARAVELL 3

Ja està lo foch encès.
Vaja a dintre luego; 1580
donem-li dessasosego,
puix nostra lley destruheix.

TARAVELL 1

Tirem-la dintre al momento,
puix que lo càstich mereix.
(*Aquí la tíran al foch.*)

TECLA

Jo lo accepto ab molt contento, (*pàg. 78*) 1585
puix que per mi se ofereix.
Tindrà victòria lo succés,
ab la creu, que és mon aliento.
(*Aquí se agenolla y farà lo senyal de la creu.*)

GOVERNADOR

Al calor del foch me mata
y son rigurós ardor. 1590

PRESID[ENT]

A mi me abrassa lo cor
y és precís lo retirar-me
perquè me danya son rigor.
(*Se retíran del foch.*)

TECLA

Estich posada en la llama
de aquest foch¹³⁰ de amor. 1595
Feu-ma gràcia, Senyor,
que traspàsia mas entrenyas¹³¹

¹³⁰ *foch*: en el manuscrit, per error, hi ha *floc*.

¹³¹ *entrenyas*: hem corregit *entrenyadas* perquè ens sembla que aquest mot, no documentat, ha de ser un simple error gràfic, ja que fins i tot la mètrica demanaria *entranyes* (la forma que adoptem, *entrenyas*, és la que apareix en el v. 850).

y quédia inflamada del foch
 del divino amor,
 quedant abressat¹³² mon cor 1600
 y la ànima crisolada.
 Senyor, puix me aveu criada
 a vostre imatge semblant,
 feu que púguia, triüfant,¹³³
 ser de glòria coronada. 1605
 Encara que coronada,¹³⁴
 contra de Vós he pecat,
 misericòrdia vos demano, (pàg. 79)
 etern Déu de veritat.
 (*Hix un àngel.*)

ÀNGEL 3

No desmayes, Tecla mia, 1610
 alienta, alienta ton cor.
 Mira que guarda só
 de ta ànima y de la vida.
 Resebeix ab alegria
 aqueixa llama ardent 1615
 que ha de pasmar a la gent
 de tota la tirania.
 Molt prest veuràs tu finida
 ab un núvol molt velós,
 que per tu serà socós,¹³⁵ 1620
 llansant aygua y graniso.
 (*Acabat lo vers, faran que lo foch sia mort.*)

PRESID[ENT]

¿Què és lo que estich mirant,
 que al¹³⁶ foch intacta la deixa?

¹³² *abressat*: enteneu, i llegiu, 'abrasat'.

¹³³ *feu que púguia, triüfant*: per mantenir l'heptasíl.lab, caldria optar entre llegir *pu-guia*, com a paraula plana i bisíl.laba, o *triun-fant*, amb diftong creixent.

¹³⁴ *coronada*: hem corregit *coronana*.

¹³⁵ *socós*: enteneu 'sucós', ja que se'n desprendrà l'aigua que apagarà el foc.

¹³⁶ *al*: enteneu 'el'.

Ea, ministres, preneu-la
y torneu-me-la devant. 1625
(La portaran devant del Presid[en]t.)

PRESID[EN]T

Ea, Tecla, ja experimento
que al foch te vol perdonar.¹³⁷
Jo de tu me he de venjar, (pàg. 80)
puix tant la ràbia aumenta
que no me puch assossegar. 1630
Altres torments passaràs
si de ton déu no blasfemas,
y passaràs fortas penas.
Vejam si-t defensaràs!
Ja tinch aquí previnguts 1635
llahons y tigres rabiosos,
que ells te donaran furiosos
la mort ab gran promptitut.

GOVER[NADOR]

Anem, Tecla, deixa al Just,
aborreix ton error, 1640
que te prometo mon amor,
de servir-te ab gran gust.
Defensa't de pèndrer mort,
que apar que és molt just.

TECLA

La vanitat y mentida, 1645
may alcansa pietat.
Y lo amor de Déu amat
lo meu esperit anima.

[Fi de la part conservada]

¹³⁷ A partir d'aquí comença la darrera pàgina, que, com que feia de coberta, és la que ha patit més, però es pot reconstruir prou bé.